

MAMA ORTODOXĂ

*Dezvoltarea fizică
și duhovnicească a copilului
de la naștere la adolescență*

Antologie realizată de Vladimir Zobern

Traducere din limba rusă de
Mariana Cașu

EDITURA DE SUFLET
București

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	5
-----------------------------	---

Partea I

Dezvoltarea duhovnicească a copilului

1. Taina Nunții (Cununia)	9
2. Conceperea copilului	17
3. Sarcina	21
4. Nașterea copilului	27
5. Taina Botezului	29
6. Alăptarea nou-născutului	31
7. Scopul de bază al educației	33
8. Educația după modelul parental	38
9. Începutul educației duhovnicești	42
10. Primele învățături despre Dumnezeu	45
11. Lecturile și discuțiile duhovnicești	49
12. Rugăciunea copilului	52
13. Prezența pruncilor la Sfânta Liturghie	54
14. Taina Sfintei Spovedanii și a Sfintei Împărtășanii ...	60
15. Taina Sfântului Maslu	62
16. Problemele educației duhovnicești	64
17. Educația morală	68
18. Libertate și disciplină	72
19. Pedeapsa	76

20. Jocurile și distracțiile	79
21. Lectura	84
22. Educația	87
23. Educarea sentimentului casnic	90
24. Frații și surorile	93
25. Substituit pentru „educația sexuală”	96
26. Educația băiatului	101
27. Educația fetelor	108

Partea a II-a

Dezvoltarea fizică a copilului

1. Copilul în uterul mamei.	117
2. Perioada postnatală (Nașterea – prima lună de viață) . .	123
3. Primele trei luni de viață.	155
4. Dezvoltarea copilului între 3 și 6 luni.	163
5. Dezvoltarea copilului între 6 și 9 luni.	171
6. Dezvoltarea copilului între 9 și 12 luni.	180
7. Bolile sugarului	187
8. Dezvoltarea copilului între 1 și 3 ani	197
9. Dezvoltarea copilului între 3 și 7 ani	212
10. Dezvoltarea copilului între 7 și 11 ani	226
11. Dezvoltarea copilului între 11 și 15 ani	235
12. Ajutor în caz de boală.	247
<i>Anexă.</i> Postul pentru copii și părinți.	307

Taina Nuntii (Cununia)

PARTEA I

Dezvoltarea duhovnicească a copilului

CAPITOLUL 1

Taina Nunții (Cununia)

Nunta dintre bărbat și femeie este rânduită de Însuși Dumnezeu, Care i-a creat: *Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el [...]. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup* (Facerea 2, 18 și 24).

Sfânta Muceniță Împărăteasă Alexandra Feodorovna, cea care a fost și este pentru femei un model creștin de asumare a nevoinței căsniciei și nașterii de prunci, scria: „Căsătoria este o Taină divină, instituită de Dumnezeu la Facerea omului.

Căsătoria este cea mai puternică și sfântă legătură pe pământ. Fără binecuvântarea și sfințirea nunții de către Dumnezeu, toate urările și felicitările prietenilor cu această ocazie vor fi seci. Fără binecuvântarea zilnică a căsniciei de către Dumnezeu, chiar și cea mai frumoasă și sinceră iubire nu va putea oferi totul unei inimi însetate. În lipsa binecuvântării Cerului, frumusețea, bucuria și importanța vieții familiale sunt supuse eșecului.”

În Biserica Creștin-Ortodoxă, cei ce se căsătoresc primesc binecuvântarea dumnezeiască prin Taina Nunții. Numai căsătoria civilă, în lipsa cununiei religioase, este considerată concubinaj sau curvie de Sfânta Biserică, cu excepția cazului când unul dintre soți devine credincios după un timp, iar celălalt se opune total credinței și cununiei. În acest caz, se va ține cont de sfatul Sfântului

Respect pe Apostol Pavel: *Dacă un frate are femeie necredincioasă, și ea voiește să viețuiască cu el, să nu o lase. Și o femeie, dacă are bărbat necredincios, și el binevoiește să locuiască cu ea, să nu-și lase bărbatul. Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios. Altminteri, copiii voștri ar fi necurați, dar acum ei sunt sfinți* (I Corinteni 7, 12-14). În același loc însă Apostolul adaugă: *Dacă însă cel necredincios se desparte, să se despartă. În astfel de împrejurare, fratele sau sora nu sunt legați; căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace* (I Corinteni 7, 15).

Prin urmare, dacă o căsătorie civilă, fără cununie religioasă, se face de către miri neîmbisericiți, atunci inițiativa divorțului nu trebuie să aparțină soțului care a ales calea credinței. În caz că ambii soți devin credincioși, atunci e bine să-și sfințească legătura lor prin Taina Nunții (Cununiei). (Cuvântul *cununie* înseamnă așezarea *cununilor* pe capetele viitorilor soți.)

Uneori, tinerii se cunună în biserică nu din convingere și credință, ci din considerații de ordin estetic, „pentru că este un lucru frumos”, fără să conștientizeze faptul că nunta bisericească nu poate fi desfăcută vreodată.

Episcopul Visarion Neciaev le spunea unor viitori soți: „Din păcate, nu toți tinerii înțeleg importanța tainei care se săvârșește asupra lor. Deseori, chiar în timpul săvârșirii ei de către preot, mirii se poartă fără evlavie față de cele sfinte, nefiind pregătiți duhovnicește de primirea binecuvântării dumnezeiești. Dacă rânduiala nunții este o taină, atunci omul va participa la ea, fiind dispus lăuntric pentru rugăciune.

Așa cum cei ce vin la Taina Spovedaniei se pregătesc și se roagă în ajun, altminteri nu se pot folosi la maxi-

mum de beneficiile ei, de asemenea, mirii se vor ruga atât în timpul săvârșirii Sfintei Taine a Cununiei, cât și în ajunul ei. Cei cărora le lipsesc dispoziția și așezarea lăuntrică de rugăciune vor primi binecuvântarea Sfintei Cununii pe un teren nefertil al inimii.”

Apoi, episcopul îi îndeamnă pe tineri să se înfrâneze de la distracții și să evite grijile deșarte în preajma Sfintei lor Cununii, învățându-i cât de binefăcătoare este rugăciunea comună pentru o viață binecuvântată de cuplu. Înaintea Sfintei Cununii, Biserica Ortodoxă îi îndeamnă pe miri să se spovedească și să se împărtășească.

Nunta bisericească nu poate fi desfăcută, după cum mărturisește Însuși Hristos: *ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă* (Matei 19, 6). Există însă și excepții de la regulă, descrise în „Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse” și aprobate în timpul Soborului Arhieresc din anul 2000: „În anul 1918, Soborul Local al Bisericii Ortodoxe Ruse a enumerat în broșura «Temeiuri ale desfacerii căsătoriei sfințite de Biserică» următoarele motive: preacurvia; lepădarea de credință sau abandonarea familiei de către unul dintre soți; păcatele nefirești; nesatisfacerea datoriilor conjugale ca urmare a mutilării de sine; infectarea cu boli precum sifilis sau lepră; dispariția pe termen lung a unuia dintre soți; condamnarea la moarte a osânditului; abuzul fizic și psihic față de soție sau copii; boala psihică incurabilă; constrângerea soției de către soț în scopul practicării prostituției. În prezent, acestor motive li s-au adăugat și: infectarea cu SIDA; alcoolismul cronic și dependența de droguri, avortul fără consimțământul soțului.”

Afirmația de genul „nu suntem compatibili” nu este nicidecum un motiv întemeiat pentru destrămarea fa-

miliei. Totuși, ce se poate face în asemenea situații? Vom apela la însemnările de jurnal ale Muceniței Alexandra Feodorovna: „Din vina celor ce s-au căsătorit, a unuia sau a ambilor, viața în cuplu poate deveni un coșmar. Șansa fericirii vieții de familie poate fi foarte mare, dar să nu uităm nici de cealaltă extremă a ei – colapsul. Numai o viață familială cinstită și plină de înțelepciune poate consolida în mod ideal relația dintre soți.

Lecția de bază ce se cere a fi însușită și practică este răbdarea. Inițial, în viața de familie se descoperă atât neajunsurile, cât și calitățile celor doi soți, obiceiurile, temperamentul, gusturile – toate se descoperă în mod nebanuit și neașteptat. Uneori se crede că nu se va ajunge niciodată la un consens, că vor persista mereu conflictele dintre soți, dar dragostea și răbdarea înving toate obstacolele. Astfel, două vieți se unesc în una singură – mult mai puternică, nobilă, complexă, iar aceasta evoluează în pace și liniște...

Un alt secret al vieții de familie este atenția reciprocă a soților. Cei doi trebuie să-și acorde mereu cele mai suave momente de dragoste și atenție. Fericirea vieții se naște din momente efemere, din atenții și plăceri mici cum sunt: o îmbrățișare caldă, un sărut blând, o privire duioasă, un gând frumos și sentimente sincere. Iubirea, la rândul său, trebuie alimentată, ca să nu moară.

Un alt element important al vieții de familie este unitatea intereselor celor doi. Nici una dintre preocupările soției nu trebuie să pară neînsemnată pentru soțul ei, oricât de distins și de intelectual ar fi acesta. Pe de altă parte, orice soție înțeleaptă și credincioasă se va interesa de afacerile sau de planurile soțului său. Ea va dori să afle

cum evoluează el, despre proiectele sale noi, interesele, obstacolele, incertitudinile etc. Se va interesa, de asemenea, ce face el în fiecare zi, cum se dezvoltă, cum lucrează, cum înaintează. Fie ca ambii să-și împărtășească atât bucuriile, cât și durerile și să-și distribuie în mod egal povara grijilor cotidiene! Fie ca toate în viața lor să le facă în comun! Se cuvine să meargă împreună la biserică, să se roage, să aducă la picioarele Mântuitorului povara grijii copiilor lor și a celor de folos lor. De ce să nu-și împărtășească unul altuia dorințele tainice, ispitele de care sunt încercați, ezitățile, și să se compătămească sau să se încurajeze reciproc? În acest fel, vor duce în spate povara unei singure vieți, iar nu a două vieți separate.

Feriți-vă de conflicte, oricât de mici, de orice înstrăinare. E de-ajuns să se pronunțe un cuvânt nepotrivit, astfel încât să se creeze în inimi o fisură care se lărgește, până când vă veți distanța totalmente unul de celălalt. Ați rostit ceva nepotrivit? Cereți-vă imediat iertare. S-a iscat între voi o neînțelegere? Nu contează cine dintre voi e vinovatul: nu rămâneți nici o clipă supărați, nu vă îndepărtați unul de altul fără să vă fi împăcat.

Evitați cearta. Nu mergeți la somn tăinuind în sufletul vostru mânia. În viața de familie, mândria nu-și are locul. Nu vă flatați sentimentul orgoliului rănit și nu calculați scrupulos cine trebuie să-și ceară întâi iertare. Cei ce se iubesc nu se ocupă cu asemenea calcule. Ei sunt mereu gata să renunțe și să-și ceară iertare.”

Nu întâmplător am amintit de sfaturile Sfintei Mucenițe Alexandra Feodorovna referitoare la fericirea în familie. Mulți dintre contemporanii Sfântului Mucenic Țar Nicolae al II-lea, chiar și unii dintre adversarii

săi, au remarcat că nu întâlniseră nicăieri în altă parte asemenea familie unită și fericită precum a țarului, care putea servi drept model pentru toți. Bineînțeles, relația perfectă a soților imperiali îi ocrotea pe fiii lor de orice vătămare sufletească și duhovnicească.

Adesea însă, în familiile contemporane, cauzele îmbolnăvirii atât duhovnicești, cât și trupești a copiilor sunt neînțelegerile și atmosfera lipsită de dragoste și respect a soților. Infidelitatea unuia dintre soți devine o adevărată catastrofă pentru familie.

„Mulți cred că Biserica interzice curvia doar din principii creștin-morale – scrie protoiereul Boris Neciporov. Nu e numai aceasta însă. În familie, soțul și soția formează o unitate, iar curvia formează o fisură profundă, o gaură neagră care devine o povară amară pentru copii.”

Medicii au demonstrat că primul contact sexual are un impact psihologic profund în viața femeii. Acesta acționează asupra urmașilor pe care îi va naște, pentru că sămânța bărbatului provoacă schimbări majore în organismul femeii. Aceste schimbări se perpetuează și asupra fiilor, motiv pentru care fata trebuie să-și păstreze fecioria și curăția pentru căsătorie. De asemenea, este important ca și bărbatul să-și păstreze curăția trupească până la nuntă.

Un păcat mai grav decât curvia premaritală este infidelitatea conjugală. „Cel mai mare păcat și cea mai mare crimă în familie este adulterul sau infidelitatea. Trădarea este păcatul Iudei care duce la moartea căsătoriei și la destrămarea căminului familial. Pentru copii mai ales, aceasta reprezintă o tragedie morală, religioasă, socială,

biologică. Dacă o astfel de suferință survine în familia creștină, atunci soțul credincios (sau soția) trebuie să rămână fidel. Dante a remarcat că «iubirea adevărată nu are cum să nu fie reciprocă. Fidelitatea, ca răspuns la infidelitate, poate face minuni și este în stare să-l întoarcă pe cel rătăcit în familie...» (Andreev I.M.).

Protoiereul Boris Neciporov remarcă: „Curvarul sau preacurvarul crede că nimeni nu va afla de aventurile sale. Inima simte însă, pentru că, mistic, nimic nu este ascuns și toți sesizează păcatul: și cerul, și pământul, și copiii, și soția, și soțul... O altă iluzie este atunci când se crede că în curvie există numai unire trupească, nu și întinare duhovnicească. Referitor la aceasta, Sfântul Apostol Pavel spune: *Toate îmi sunt îngăduite, dar nu mă voi lăsa biruit de ceva. Trupul însă nu e pentru desfrânare, ci pentru Domnul, și Domnul este pentru trup. Sau nu știți că cel ce se alipește de desfrânată este un singur trup cu ea? Căci vor fi – zice Scriptura – cei doi un singur trup... [...] orice păcat pe care-l va săvârși omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său. Sau nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Care este în voi?* (I Corinteni 6, 12-13, 16, 18, 19).”

Sfaturile de duzină ale unor pseudo-psihoterapeuți sunt semnul degradării lor duhovnicești și profesionale: „În cazul incompatibilității sexuale cu soțul (sau soția) căutați un alt partener (sau parteneră) care să vă satisfacă la pat.” Partener! Acești „specialiști” sunt străini cu desăvârșire de știința despre om și corespund într-un totu imaginei descrise în Evanghelie – *sunt călăuze oarbe orbilor; și dacă orb pe orb va călăuzi, amândoi vor cădea în groapă* (Matei 15, 14).